

אושויץ, הפצת-

באביב 1944 כבר היו פעולות רצח ההמונים באושויץ ידועות לממשלות בעלות-הברית (ראה *אושויץ, הפרוטוקולים של-). באותה עת היתה לחילות האוויר של בעלות-הברית שליטה בשמי אירופה והם היו בלי כול ספק בטווח שבו יכלו לפגוע באושויץ וכן במסילות הברזל המובילות אליה. ואולם, לא נעשה כול מאמץ להפציץ את תאי הגזים או את מסילות הברזל ששימשו למשלוחים, למרות הבקשות הרבות לעשות זאת.

ראש-ממשלת בריטניה, וינסטן *צ'רצ'יל ושר החוץ, אנתוני *אידן תמכו בהצעה של הסוכנות היהודית לארץ-ישראל להפצת אושוויץ ומסילות הברזל המובילות אליה, אך פקידיים במשרד האוויריה ובמשרד החוץ הצליחו להשהות את הוצאת התוכנית לפועל עד שחיסולה לחלוטין, מבלי שטרחו לבדוק את מעשיותה. בתשובה הרשמית לסוכנות היהודית נאמר, בחוסר כנות, כי 'קשיים טכניים' הם שלא איפשרו את מימוש התוכנית.

גם לממשלת ארצות-הברית הופנו בקשות, בעיקר ממקורות יהודיים, לנתץ את מיתקני הרצח באושויץ ואת מסילות הברזל המובילות אליהם. באביב 1944, כאשר החל שילוחם של מאות אלפי יהודי הונגריה להשמדה, גדל מספר הבקשות. בסוף יוני 1944 דחה משרד המלחמה של ארצות-הברית את הבקשה, בנימוק ש'אפשר למלאה רק בהסטת חיפוי אווירי החיוני להצלחת כוחותינו העסוקים במיבצעים מכריעים'.

למעשה לא התבססה החלטתו השלילית של משרד המלחמה על ניתוח כלשהו בנוגע למיבצעי חיל האוויר. המשרד כלל לא בדק האם ההפצות הללו הן בנות ביצוע, ולא התייעץ במפקדי חיל האוויר המוצבים באיטליה, שהיו בעמדות הטובות ביותר לפגוע באושויץ.

מהלך הדברים למעשה היה כך: ביוני 1944, משהועמדה לראשונה השאלה בפניהם, החלו פקידי משרד המלחמה לבדוק את תיקיהם אם בווינגטון. הם גילו כי כמה חודשים לפני כן החליט משרד המלחמה בחשאי על מדיניות על אי-התערבות בפעולות הצלה. המדיניות נקבעה בתגובה על הקמת ה'ועד לענייני פליטים בידי הנשיא פרנקלין דלנו *רוזולט בינואר 1944. הצו של הנשיא בקשר להקמת הוועד ציין בפירוש ש'משרד החוץ של ארצות-הברית, האוצר ומשרד המלחמה, יהיו כול אחד אחראים במיוחד לסייע לוועד לענייני פליטים במאמצי ההצלה שלו. פקידי משרד המלחמה, שחששו כי פירושו של דבר עלול להיות שכוחות צבאיים יופנו לפעולות ההצלה, החליטו חד צדדית לנהוג מדיניות של אי-התערבות בענייני ההצלה. ההחלטה נתקבלה למרות שאנשי משרד המלחמה ידעו היטב כי היא מפרה את צו הנשיא. המדיניות ההיא נשמרה בסוד.

כאשר הוגשה למשרד המלחמה הבקשה הראשונה להפצתה, באמצעות הוועד לענייני פליטים, בדקו פקידי המשרד את מסמכיהם, וגילו את דבר מדיניות האי-התערבות שלו. על סמך זה החליטו לפעול נגד ההצעה, מבלי שטרחו לבדוק את מעשיותה. מובן שלא יכלו

למסור לוועד לענייני פליטים את הסיבה האמיתית לדחיית הבקשה להפצה, והשתמשו בטיעון הטוב ביותר שהיה להם, דהיינו, כי הדבר יסיט כוח צבאי מפעולות מלחמה חיוניות. וכך נסתם הגולל על ההצעה. כול הבקשות שנשלחו אחרי-כן להפציץ את תאי הגזים ואת מסילות הברזל נדחו מחמת אותן הסיבות לדחיית הבקשה הראשונה. באמצע נובמבר 1944 נדחתה הבקשה האחרונה להפציץ את אושוויץ. כיום ידוע כי חיל האוויר האמריקני היה מסוגל להפציץ את תאי הגזים באושוויץ ואת מסילות הברזל המובילות אליה. את המשימה יכלו למלא המטוסים שבסיסם היה באיטליה. אפשר היה לעשות זאת אגב מיבצעי מלחמה חיוניים. מכיוון שמערך אושוויץ כלל איזור תעשייה גדול ששכן בסמוך למחנה, היתה אושוויץ עצמה למטרה צבאית. היעד העיקרי שם היה בית-זיקוק לשמן סינתטי. לגרמנים היו עוד שבעה בתי-זיקוק אחרים לשמן סינתטי באיזור, כולם ממוקמים על מרבצי הפחם הנרחבים שבשלזיה העילית וכולם בטווח של 70 ק"מ מאושוויץ. מיולי עד נובמבר 1944 הפציצו יותר מ-2,800 מפציצים כבדים אמריקניים את שמונת מיתקני הזיקוק. בדרכם למטרות טסו כול המטוסים לאורך מסילות ברזל חיוניות לשילוחים לאושוויץ או מעליהן. פעמיים, ב-20 באוגוסט וב-13 בספטמבר, הפציצו להקים גדולים של מפציצים אמריקניים את איזור התעשייה של אושוויץ עצמה, במרחק של פחות משמונה ק"מ ממיתקני תאי הגזים הגדולים. למרות זאת טען משרד המלחמה ב-14 באוגוסט 1944 במכתב לליאון קובוביציקי (אריה קובובי) איש ה"קונגרס היהודי העולמי, כי הפגזת מיתקני ההשמדה באושוויץ ומסילות הברזל המובילות את המשלוחים אליה אינה אפשרית, וכי פעולות כאלו 'אפשר להוציאן אל הפועל רק בהסתת חיפוי אווירי רב ממדים החיוני להצלחת כוחותינו העוסקים במיבצעים מכריעים במקומות אחרים'. נוסח המכתב חזר מלה במלה על נוסח הדחייה מיוני. היא נגדה את העובדות ולא היתה אלא תירוץ לחוסר הפעולה.